

ABSTINENCE VS. SUBSTITUCE: KUDY VEDE TA SPRÁVNÁ CESTA KE ZMĚNĚ?

Pavlovská, A., Skořepová, H., Novotná, J., Audrlický, J., Kalina, K.

AT konference, Seč, 4. května 2016

- Do substituce přišla na přechodnou dobu, po celou dobu verbalizuje sice úlevu, ale také touhu na léčích nebýt (absence bezpečí)
- „Nejsem to já“, „plácám se v tom a substituce nepomáhá“, „nemám nikoho a nic, co by umožnilo změnu“
- Jiná šance na kvalitnější život = léčba v terapeutické komunitě

- Dlouholetý klient, sociálně neintegrováný, opakovaně trestaný, nezaměstnaný, problematický v kontaktu se službami – agrese (i nízkoprahovými), relapsy na nelegálních drogách
- **Směrem od nás - trpělivost, brali jsme ho, jaký je, dali jsme mu šanci** (i přes jeho chování), **DŮVĚRA V JEHO POTENCIÁL**
- **Výrazně pomohlo zvýšení dávky (díky úhradě VZP)**
- Úleva, stabilní psychický stav
- **SOCIÁLNÍ SÍŤ** - rekvalifikační kurz, práce, bezpečné bydlení
- Podpůrný vztah s manželkou (také v substituci), její rodinou
- Spokojenost, zpětné vazby od okolí
- Vzhled, zuby...
- Poprvé do budoucna úvahy o vysazení

Skála x Dole, Nyswanderová???

- 1.LF + Institut tělesné výchovy a sportu
- Klub lidí usilujících o střízlivost
- Začal pracovat v r. 1946

- Vliv sportu, aktivity, pohybu v léčbě závislostí x substituční léčba – sport jako pozitivní zdroj
- Skupinová psychoterapie v abstinenčně orientované léčbě x skupiny v substituční léčbě – podpora ve změnách, sdílení
- Apolinář (Skála) – 1948 x substituce (Dole, Nyswanderová) - 1964

Výhody substituce - změny

- Přejechod z i.v. aplikace na s.l. aplikaci, ukončení užívání nelegálních drog
- „Berlička“ jako reálná pomoc (craving)
- Změny ve způsobu trávení volného času – změna prostředí, osob, s nimiž jsou klienti v kontaktu
- Více času sami na sebe, přemýšlet o sobě, o svém životě (droga není podstatou života)
- Nižší finanční náročnost, nižší míra kriminality
- Změny v oblasti zaměstnání a vztahů v rodině

(Macičková, 2009, výzkum v Podané ruce o.p.s.)

Nevýhody substituce – limity

- Délka péče
- Čas – docházka na kontroly, užití látky pod dohledem
- Finance
- „Berlička“ jako přítěž
- Omezení v hledání práce
- Nemožnost odjet na delší dobu, limit ke změně bydliště (dostupnost péče)
- Závislost na substituční látce
- Neshody v rodině, ve vztahu (*Verster a Bunning, 2003, in Macičková, 2009*)
- Oploštělost emocí
- **Čím víc je klient závislý, tím víc je nespokojený**
  - Je-li substituce něco, na čem klienti závisí, čemu přiřadí silný význam, tím více bývají nespokojeni
- **= → MOTIVACE KE ZMĚNĚ**

Cíle spolupráce s klientem

- = **ZVÝŠENÍ KVALITY ŽIVOTA**
- = **SPOKOJENOST/ŠTĚSTÍ KLIENTA**
- = vyléčení, autonomie, rozvinutí a žití svého potenciálu
- Míru naplnění posuzuje primárně klient, my můžeme být zrcadlem *(Vanderplasschen, 2012)*
- → bio-psycho-socio-eko-spirituální model péče *(Kudrle, 2008)*

Nástroje podporující změnu

- **VZTAH JE NOSITELEM ZMĚNY →**
- Klient má léčbu ve svých rukou – podpora v experimentování, **převzetí odpovědnosti** za své volby
- **Kvalitní podpůrný kontakt**, psychosociální podpora (ne primárně zaměřena na drogy a závislost, ale i na všechna ostatní klientova témata)
- Otevřená práce s obavami z abstinence, resp. z vysazení substituce
- Podpora zdravé nespokojenosti (peníze, nesvoboda, kontroly) a motivační práce
- Pomocná ruka při nových krocích k autonomii, dostat se do kontaktu s realitou (nepodporujeme vyhýbavé chování)
- Prevence relapsu
- Reálné plány
- **Hledání substituce za substituci** v přirozených zdrojích
- Schwartzova škála hodnocení terapie – podklad pro rozhovor

Kudy? Abstinencí nebo substitucí?

- V čem se liší ne/spokojenost v abstinenci od ne/spokojenosti v substituci?
  - riziko selhání:
    - v abstinenci – krize, relapsy jako komplikace, samota (ztráta)
    - v substituci – kontakt s drogovým světem, kolize s pravidly programu
- Substitute jako volba, když nejsou podmínky pro abstinenci (zatím)
- Respekt ke klientově volbě
- **Ať už klient zvolí cestu abstinence či substitute, je vždy důležité, aby tato cesta naplňovala jejich reálné potřeby, hodnoty, vize...** („chci opiáty“ → reálná potřeba za tím může být např. bezpečí, cítit se součástí nějakého společenství)

Závěr

- Substituce a abstinence jsou rovnocenné alternativy, volba závisí na aktuálních potřebách a možnostech klienta
- Obě v zásadě stojí na stejných principech
  - obě dávají (a současně mohou ubírat) čas a prostor ke změnám
  - obě s sebou nesou riziko ztráty a různé obavy
  - obě směřují k vyšší kvalitě života
- Pak je na nás, abychom pracovali se vztahem, s motivací ke změně, upozorňovali na ambivalenci a podporovali změny vedoucí ke krokům, jež ve výsledku zvýší kvalitu klientova života

Literatura

- Macičková, P. (2009). Význam substitučních programů v systému léčby drogových závislostí. Nepublikovaná bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií.
- Vanderplasschen, W. (2012). Quality of life of clients of methadone treatment centers. Presented in Prague, 2012.
- De Maeyer , J., Vanderplasschen, W., Camfield, L. et al. (2011). A good quality of life under the influence of methadone: A qualitative study among opiate-dependent individuals. Journal of Nursing Studies, 48 (2011), 1244-1257.
- Kudrle, S. (2008). Bio-psycho-socio-spirituální model závislosti. In: K. Kalina et al. (2008) Klinická adiktologie. Praha: Grada Publishing.

TÝM CADAS SANANIM
CadasSananim@gmail.com